

VOORONTWERP VAN DECREET OVER HET VLAAMSE INTERNATIONAAL BEURZENPROGRAMMA VOOR TOPSTUDENTEN**Samenvatting**

Het regeerakkoord 2019-2024 maakt melding van het feit dat op innovatief vlak de minister (bevoegd voor Buitenlands Beleid) een nieuw programma opzet waarin jaarlijks de beste studenten een verlenging van hun academische carrière kunnen doen, bij de beste kennisinstellingen ter wereld. Als kenniseconomie en innovatiemotor bouwt Vlaanderen op die manier een netwerk op met de belangrijkste kenniscentra ter wereld. Voorliggend voorontwerp van decreet voorziet in het juridische kader voor de toekenning van de beurzen.

MEMORIE VAN TOELICHTING**I. ALGEMENE TOELICHTING****A. Situering**

1. Het Regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024 vermeldt: "We zetten een nieuw programma op, in afstemming met VLIR, waarin we jaarlijks de beste studenten een verlenging van hun academische carrière laten doen, bij de beste universiteiten in de wereld. Hierdoor bouwt Vlaanderen een netwerk op, met de belangrijkste kenniscentra in de wereld."

2. De Beleidsnota 2019-2024, Buitenlands Beleid en Ontwikkelingssamenwerking bepaalt: "Vlaanderen moet in het buitenland ook gekend zijn als een innovatieve topregio, met performante bedrijven, toponderzoeksinstituten, vernieuwende clusters, logistieke troeven, en talentvolle en goed opgeleide mensen. We zetten een nieuw programma op, in afstemming met VLIR, waarin we jaarlijks de beste studenten een verlenging van hun academische carrière laten doen, bij de beste universiteiten in de wereld. Hierdoor bouwt Vlaanderen een netwerk op, met de belangrijkste kenniscentra in de wereld."

3. De Vlaamse Regering keurde op 9 juli 2021 de visienota: internationaal beurzenprogramma (VR 2021 0907 DOC.0844/1BIS) goed.

B. Inhoud**Doelstellingen**

Om de zichtbaarheid en slagkracht van Vlaanderen als "State of the Art" internationaal te versterken en om Vlaanderen als innovatieve topregio nog meer op de kaart te zetten, wordt er een nieuw beurzenprogramma opgezet waarin jaarlijks de beste studenten een kans krijgen om hun academisch traject te verlengen aan de in hun vakgebied beste kenniscentra in de wereld.

Het beurzenprogramma streeft ernaar om:

- de monetaire barrière weg te nemen die in veel gevallen studies aan de beste kennisinstellingen ter wereld belemmert, en dit voor zoveel mogelijk uitzonderlijk talentvolle Vlaamse studenten;
- een internationaal netwerk van talentvolle Vlaamse studenten en alumni ontwikkelen, en dit in verschillende vakgebieden;

- het imago van Vlaanderen in het buitenland verder te versterken via dit netwerk en via de impact die de leden van dit netwerk hebben op de maatschappij waarin zij actief zijn.

Door het genereren van een internationaal netwerk van Vlaamse topstudenten en -alumni, wil dit beurzenprogramma bijdragen tot het verder versterken van de zichtbaarheid en slagkracht van Vlaanderen in het buitenland. Mede door hun excellente vorming en de interculturele kennis, competenties en inzichten die de leden van dit internationaal netwerk hebben opgebouwd tijdens hun studies in het buitenland, zullen deze studenten en alumni een positieve impact maken op de maatschappij waarin zij actief zijn – in Vlaanderen of daarbuiten.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

Het voorliggend decreet voorziet in het juridische kader voor de toekenning van de beurzen.

Impactanalyse

▪ impact op kinderen en jongeren (JoKER)

Het programma richt zich op mensen met een masterdiploma, dus in de regel +22-jarigen. Hierdoor is een kind- en jongereneffectrapport (JoKER) van toepassing.

Er wordt vastgesteld dat het verder studeren aan kwaliteitsvolle kennisinstellingen in het buitenland niet voor iedereen financieel haalbaar is. Deze maatregel is dan ook bedoeld om deze financiële hindernis weg te werken. Hierbij wordt de ondersteuning wel voorbehouden aan een specifieke doelgroep, geselecteerd op basis van (academische) excellentie, motivatie en engagement. Met het beschikbare budget (2 MEUR in 2022) kan het aantal laureaten voor het academiejaar 22/23 indicatief geraamd worden op een 30-tal studenten.

Voor het uitbouwen van een sterk internationaal netwerk, wordt er ingezet op actieve community building en ambassadeurschap. Deze community building en dit ambassadeurschap zal via verschillende initiatieven worden opgezet. Zo verwachten we van geselecteerde kandidaten dat ze minimaal deelnemen aan de events die georganiseerd worden tijdens hun buitenlandse studies en het jaar daaropvolgend, het opstellen van een getuigenis over hun buitenlandse ervaring en de gerealiseerde impact, het wegwijs maken van nieuwe kandidaten (bijvoorbeeld via een buddy-systeem), het mee organiseren van het kick-off evenement voor het jaar volgend op hun mobiliteit, het mee promoten van het beurzenprogramma en de alumniwerking (bv. via sociale media), etc.

Er zijn dus uitsluitend positieve effecten voor jongeren.

▪ Impact op het gelijkheidsbeginsel

De beurs wordt voorbehouden aan studenten die beschikken over een masterdiploma behaald aan een Vlaamse instelling voor hoger onderwijs en die beschikken over een uitstekende kennis van het Nederlands (artikel 3, eerste lid, 1° en 5°, van het voorontwerp).

Deze verschillende behandeling van bepaalde categorieën van studenten is gelinkt aan de specifieke doelstelling van het programma om, naast de academische pijler, ook het ambassadeurschap voor Vlaanderen onder meer op het vlak van taal en cultuur te stimuleren. Een uitstekende kennis van het Nederlands is daarbij een logische voorwaarde.

De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie vereisen dat dit verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

In casu is de link van de beursstudent met Vlaanderen een essentieel gegeven van het beursprogramma. De wijze waarop die link wordt geformuleerd is zo objectief en controleerbaar mogelijk.

Zo is het niet de bedoeling om studenten die geen inwoner zijn van het Vlaamse Gewest of studenten die niet het Nederlands als moedertaal hebben uit te sluiten. Het programma staat ook open voor buitenlandse studenten die een masterdiploma hebben behaald aan een Vlaamse hogeschool-instelling en voor studenten die kunnen aantonen dat ze over een uitstekende kennis van het Nederlands beschikken.

Implementatie

Een BVR wordt voorbereid zodat de eerste beurzen kunnen worden toegekend voor het academiejaar '22-'23.

C. Totstandkomingsprocedure

De Vlaamse Regering keurde op 9 juli 2021 de **visienota**: internationaal beurzenprogramma (VR 2021 0907 DOC.0844/1BIS) goed.

De **Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media** (SARC) heeft advies gegeven op 06/10/2021. De SARC geeft aan dat een stimuleringsbeleid voor het toptalent in de disciplines waar de SARC over adviseert enkel kan worden toegejuicht. Het duidt op een onmiskenbaar belang van interdisciplinariteit en van de toenemende academisering van het kunstonderwijs. De met deze maatregel beoogde studenten kunnen binnen de genoemde en cultuur gerelateerde disciplines culturele ambassadeurs zijn die het hier ontwikkeld talent een noodzakelijke internationale dimensie geven.

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) heeft advies gegeven op 12/10/2021.

- De Vlor verwelkomt de voorziene middelen voor een beurzenprogramma voor uitgaande studentenmobiliteit van talentvolle studenten. Ze vraagt wel aandacht voor een aantal modaliteiten bij de praktische uitvoering van het programma.
- In het advies wijst de Vlor er verder op dat er naast de masteropleidingen aan de Vlaamse universiteiten, ook masteropleidingen worden georganiseerd aan bepaalde hogescholen.
- Daarnaast vraagt de Vlor dat het beurzenprogramma zich niet enkel zou richten op excellerende studenten in de masteropleidingen, maar ook in de professionele en academische bacheloropleidingen.
- De Vlor benadrukt verder dat het gebruik van een taalcriterium waarbij de aanvrager moet beschikken over een uitstekende kennis van het Nederlands als voorwaarde niet gangbaar is in Vlaamse mobiliteitsprogramma's.
- De Vlor merkt op dat het niet alleen wenselijk is om aanvragers uit te sluiten die al eerder een beurs op basis van het decreet ontvingen, maar ook om cumulatie van verschillende beurzen voor eenzelfde buitenlandse studie te vermijden.

In antwoord op deze opmerkingen kan worden aangegeven dat:

- De adviezen inzake de modaliteiten bij de praktische uitvoering van het programma, in rekening zullen worden genomen bij de verdere uitwerking ervan.
- Art. 3, 1° van het ontwerpdecreet bepaalt dat de beurs kan toegekend worden onder de voorwaarde dat de aanvrager op het moment van de toekenning, een masterdiploma aan een Vlaamse instelling voor hoger onderwijs heeft behaald, dus inclusief een masteropleiding aan de hogescholen.
- Rekening houdend met de beschikbare financiële middelen wordt ervoor geopteerd om het programma blijvend te richten op de masteropleidingen en

momenteel niet verder uit te breiden naar de professionele en academische bacheloropleidingen. Een dergelijke uitbreiding kan in overweging worden genomen in een latere fase op basis van een evaluatie van het programma.

- Met betrekking tot het taalcriterium wordt verwezen naar de tweeledige beleidsambitie van het programma waarbij het ambassadeurschap voor Vlaanderen onder meer op vlak van taal en cultuur een essentiële rol speelt. Vanuit dit oogpunt wordt dit taalcriterium noodzakelijk geacht.
- Het principe dat op basis van dit decreet geen beurs kan toegekend worden als de aanvrager voor dezelfde buitenlandse studie al een andere beurs werd toegekend, wordt ingeschreven in artikel 3, eerste lid, 7°, van het ontwerp.

De afdeling wetgeving van de **Raad van State** gaf advies nummer 70.318/1 op 23 november 2021.

- De Raad acht raadzaam om in de memorie van toelichting uitgebreider te verantwoorden waarom het niet strijdig is met de grondwettelijke regels gelijkheid en niet-discriminatie dat alleen houders van een masterdiploma aan een Vlaamse instelling voor hoger onderwijs die beschikken over een uitstekende kennis van het Nederlands in aanmerking kunnen komen voor de beurs (randnummer 3.1).
Ingevolge deze opmerking werd onder de rubriek Impactanalyse een punt "Impact op het gelijkheidsbeginsel" toegevoegd

- De Raad acht het raadzaam om in de memorie van toelichting verder te verduidelijken wat in artikel 3, eerste lid, 3°, van het voorontwerp moet verstaan worden onder "kwalitatieve opleiding" en stelt voor om eerder te spreken over "kwalitatief hoogstaande" of "kwaliteitsvolle" opleiding (randnummer 3.2).
Ingevolge deze opmerking werd de toelichting bij artikel 3 aangevuld in de memorie van toelichting en werd artikel 3, eerste lid, 3°, in het decreet aangepast zoals gesuggereerd.

- De Raad acht het raadzaam om in de memorie van toelichting te verduidelijken hoe het "het leiderschapspotentieel en de maatschappelijke verantwoordelijkheidszin van de kandidaat" in artikel 3, tweede lid, 2°, als toetsingscriteria zal toegepast worden (randnummer 3.3).
Ingevolge deze opmerking werd de toelichting bij artikel 3 aangevuld.

- De Raad merkt op dat, als het de bedoeling is dat op grond van artikel 5, 6°, van het voorontwerp (machtiging aan de Vlaamse Regering om de verantwoording en het toezicht op de aanwending van de tegemoetkoming verder te regelen) in het uitvoeringsbesluit te regelen dat de begunstigde studenten verantwoording zullen moeten afleggen over (netwerk)activiteiten waaraan ze deelnamen om de tweede schijf van de subsidie te kunnen ontvangen, in artikel 4 moet vermeld worden dat de kosten voor die netwerkactiviteiten vergoed worden ofwel in artikel 3, eerste lid, moet toegevoegd worden dat het verrichten van netwerkactiviteiten een voorwaarde is voor de toekenning van de beurs.
Het is niet de bedoeling een afzonderlijke tegemoetkoming toe te kennen voor het deelnemen aan netwerkactiviteiten. Evenmin kan op het moment van de aanvraag beoordeeld worden of de kandidaat effectief aan activiteiten zal deelgenomen hebben. Wel zal op het moment van de aanvraag getoetst worden of de kandidaat zich inschrijft in de doelstellingen van het programma, en in het bijzonder zijn rol als "ambassadeur" voor Vlaanderen (artikel 3, tweede lid, 3°). De Vlaamse Regering zal in het uitvoeringsbesluit kunnen vastleggen of feedback over genomen initiatieven inzake netwerking of alumniwerking deel uitmaken van de functionele verantwoording voor de subsidie dan wel of het een voorwaarde is voor het uitbetalen van een (beperkte) tweede schijf. Artikel 5, 5° en 6°, van het voorontwerp verlenen deze machtiging. Deze opmerking geeft dus geen aanleiding tot aanpassing van de teksten.

II. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 2

Met dit artikel wordt een kader gecreëerd voor het toekennen van beurzen aan talentvolle studenten voor het verderzetten van hun opleiding in het buitenland.

Artikel 3

In het eerste lid wordt vastgelegd wie in aanmerking komt voor een tegemoetkoming in het kader van dit programma.

De Vlaamse Regering zal bij besluit vastleggen op welke manier deze voorwaarden zullen getoetst worden. Er zal onder meer vastgelegd worden welke documenten bij de aanvraag moeten gevoegd worden en welke documenten nog in de loop van de toekenningsprocedure nog kunnen aangevuld worden (aan de voorwaarden van punt 1° en 6° moet pas voldaan zijn op het moment van de toekenning van de beurs).

Het is ook de bedoeling dat in het uitvoeringsbesluit zal worden bepaald welke hoger-onderwijsinstellingen in het buitenland in aanmerking zullen komen voor masteropleidingen binnen het Internationaal Beurzenprogramma voor topstudenten. Daarbij wordt gedacht aan een lijst die wordt opgesteld op basis van een World University Rankings lijst die internationaal erkend wordt.

In het tweede lid worden de criteria vastgelegd op basis waarvan de ontvankelijke aanvragen zullen beoordeeld worden en de wijze waarop die beoordeling zal georganiseerd worden. Deze criteria passen in de visie dat de return on investment van het programma zit in het investeren in Vlaams toptalent dat nadien een belangrijke meerwaarde voor de Vlaamse samenleving kan bieden, hetzij door in Vlaanderen belangrijke leidinggevende en/of maatschappelijk waardevolle rollen op te nemen, hetzij door in het buitenland verder door te groeien en Vlaanderen aldus sterker op de kaart te zetten. Tegelijk is het de bedoeling om een sterk internationaal netwerk van studenten en alumni van het programma op te bouwen, en via hen met kenniscentra over de gehele wereld. Dit netwerk is tegelijk een aanvulling op en gelinkt aan het officiële diplomatieke netwerk van Vlaanderen in het buitenland.

Daarom zullen de kandidaten naast hun academische excellentie ook moeten kunnen aantonen dat ze het nodige leiderschapspotentieel en maatschappelijke verantwoordelijkheid kunnen aantonen en hun drijfveren passen binnen de doelstellingen van het programma. In het uitvoeringsbesluit zal worden vastgelegd hoe de criteria zullen getoetst worden, bijvoorbeeld op basis van een CV, een motivatiebrief, een essay of een interview.

In het decreet wordt wel al vastgelegd dat de Vlaamse Regering zich bij de beoordeling zal baseren op de evaluatie door een onafhankelijke jury, die zal bestaan uit "captains of society" met verschillende achtergronden (bijv. exacte wetenschappen, humane wetenschappen, audiovisuele en beeldende kunsten, of in de muziek en de podiumkunsten) en met voldoende academische expertise.

Artikel 4

Aan de geselecteerde studenten zal een financiële beurs aangeboden worden. Het bedrag van de tegemoetkoming is afhankelijk van de locatie en van het type opleiding, en is bedoeld om de reële kosten te dekken zoals inschrijvingsgeld, de kosten voor huisvesting en levensonderhoud, en de kost van vlieg- of treintickets heen-en-terug naar de bestemming.

Artikel 5

Dit artikel bevat een machtiging aan de regering om concrete regels vast te stellen voor de procedure van aanvraag, toekenning en uitbetaling van de beurzen, en de modaliteiten van beoordeling en controle.

Artikel 6

Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2022, zodat de eerste beurzen kunnen toegekend worden voor opleidingen in het academiejaar 2022-2023.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management

Jan Jambon